

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Β' ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΟΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΣΧΕΔΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΝΟΜΩΝ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

«Κύρωση και εφαρμογή της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά της Διαφθοράς και αντικατάσταση συναφών διατάξεων του Ποινικού Κώδικα»

I. Γενικές παρατηρήσεις

Δια του υπό ψήφιση Νοσχ προτείνοντα η κύρωση της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά της διαφθοράς που υιοθετήθηκε από την Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στη Ν. Υόρκη την 31 Οκτωβρίου 2003, η εισαγωγή αυτοτελών διατάξεων σε εφαρμογή της Σύμβασης και η τροποποίηση άρθρων του Ποινικού Κώδικα, του ν. 2656/1998, του ν. 3560/2007, του ν. 2225/1994 και του ν. 2331/1995.

Ειδικότερα, το άρθρο πρώτο του υπό ψήφιση Νοσχ περιέχει το κείμενο της κυρούμενης Σύμβασης σε πρωτότυπο στην αγγλική και γαλλική γλώσσα και σε μετάφραση στην ελληνική. Το άρθρο δεύτερο στις παραγράφους 1-5, προβλέπει τροποποιήσεις των άρθρων 159, 235, 236 και 237 ΠΚ καθώς και του ν. 3560/2007 (άρθρο τέταρτο), του ν. 2656/1998 (άρθρο δεύτερο), του ν. 2803/2000 (άρθρο τρίτο) και του ν. 3560/2007 (άρθρο πέμπτο) εισάγοντας διακεκριμένες μορφές της ενεργητικής και παθητικής δωροδοκίας υπαλλήλων ημεδαπών και αλλοδαπών κατά την έννοια της σύμβασης του ΟΟΣΑ, δικαστών, μελών δημόσιων συνελεύσεων εθνικών, αλλοδαπών και διεθνών, όπως επίσης και ιδιωτών, αν τα δώρα ή ωφελήματα υπερβαίνουν το ποσό των 73.000 Ευρώ. Το άρθρο δεύτερο του προτεινόμενου Νοσχ στην παρ. 7 προβλέπει τροποποιήσεις του άρθρου 4 του ν. 2225/1994, εισάγοντας νέες αξιόποινες πράξεις στον κατάλογο των πράξεων για τη διερεύνηση των οποίων επιτρέπεται να διενεργηθεί άρση απορρήτου ανταπόκρισης και επικοινωνίας.

Δια των άρθρων τρίτο έως και ενδέκατο εισάγονται νέες διατάξεις για την προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην κυρούμενη Σύμβαση. Το άρθρο τρίτο παραπέμπει στο άρθρο 2 της κυρούμενης Σύμβασης για το περιεχόμενο των όρων που αναφέρει. Το άρθρο τέταρτο ορίζει ότι τα άρθρα 235, 236, 237, 238 ΠΚ εφαρμόζονται και στους υπαλλήλους άλλου κράτους

2

μέρους της Σύμβασης, όπως και δημόσιου διεθνούς ή υπερεθνικού οργανισμού, στον οποίο η Ελλάδα είναι μέλος, καθώς και σε πρόσωπα που ασκούν δικαστικά καθήκοντα σε διεθνή δικαστήρια. Το άρθρο πέμπτο ορίζει ότι το άρθρο 159 ΠΚ εφαρμόζεται και σε πρόσωπα που είναι μέλη δημόσιων συνελεύσεων άλλου κράτους μέρους της Σύμβασης και σε μέλη διεθνών κοινοβουλευτικών συνελεύσεων διεθνών ή υπερεθνικών οργανισμών στους οποίους μετέχει η Ελλάδα. Το άρθρο έκτο προσθέτει στον κατάλογο των βασικών εγκλημάτων, από τα οποία προέρχεται περιουσία που μπορεί να είναι αντικείμενο νομιμοποίησης εσόδων, τα εγκλήματα που προβλέπονται στα άρθρα τέταρτο, πέμπτο και όγδοο του υπό ψήφιση Νσχ. Το άρθρο έβδομο ρυθμίζει ζητήματα προστασίας μαρτύρων και καταγγελλόντων τα εγκλήματα διαφθοράς και επεκτείνει την εφαρμογή των ειδικών ανακριτικών πράξεων της άρσης απορρήτου επικοινωνιών, της καταγραφής δραστηριότητας ή άλλων γεγονότων εκτός κατοικίας με συσκευές ήχου ή εικόνας και της συσχέτισης ή συνδυασμού δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα κατά τη διερεύνηση των εγκλημάτων που προβλέπονται στα άρθρα 235-237 ΠΚ και τέταρτο, πέμπτο και έκτο του υπό ψήφιση Νσχ. Το άρθρο όγδοο εισάγει δια της παραπομπής στο άρθρο δέκατο του ν. 3560/2007 διοικητικές κυρώσεις σε βάρος νομικών προσώπων σε περίπτωση που τελέσθηκαν αδικήματα διαφθοράς προς όφελός τους τα οποία προβλέπονται από την κυρούμενη Σύμβαση. Το άρθρο ένατο θεσπίζει αρμοδιότητα της Υπηρεσίας Ειδικών Ελέγχων για διεξαγωγή ανακριτικών πράξεων για τα αδικήματα που προβλέπει το υπό ψήφιση Νσχ. Το άρθρο δέκατο ρυθμίζει την δικαιοδοσία των ελληνικών δικαστηρίων.

II. Παρατηρήσεις επί των επιμέρους άρθρων του Νσχ

1. Επί του άρθρου δεύτερου παρ. 1 -5

Στις παραγράφους 1-5 του άρθρου δεύτερου του υπό ψήφιση Νσχ εισάγονται διακεκριμένες μορφές της ενεργητικής και παθητικής δωροδοκίας υπαλλήλων ημεδαπών και αλλοδαπών κατά την έννοια της σύμβασης του ΟΟΣΑ, δικαστών, μελών δημόσιων συνελεύσεων, εθνικών, αλλοδαπών και διεθνών, όπως επίσης και ιδιωτών, αν τα δώρα ή τα ωφελήματα υπερβαίνουν το ποσό των 73.000 Ευρώ, δια τροποποιήσεων των άρθρων 159, 235, 236 και 237 ΠΚ καθώς και του ν. 3560/2007 (άρθρο τέταρτο), του ν. 2656/1998 (άρθρο δεύτερο), του ν. 2803/2000 (άρθρο τρίτο) και του ν. 3560/2007 (άρθρο πέμπτο). Η διάκριση των εγκλημάτων σε πταίσματα, πλημμελήματα και κακουργήματα, πέραν των σημαντικών συνεπειών της στο πεδίο του ουσιαστικού και του δικονομικού δικαίου, στηρίζεται στην «εσωτερική φύση» των αξιόποινων πράξεων (Αιτιολογική Έκθεση ΣχεδΠΚ 1933, σελ. 12) και εκφράζει «μια τομή στην κοινωνικοηθική απαξία των αξιόποινων πράξεων» (Ανδρουλάκης Ν., Ποινικό Δίκαιο 2000, σελ. 195). Η βαρύτητα των ποινικών κυρώσεων που απειλούνται για μια αξιόποινη συμπεριφορά, όταν τελεί σε εύ-

λογη σχέση με την απαξία της συμπεριφοράς, αποτελεί έκφραση της αρχής της αναλογικότητας και διέπει τη στάθμιση από μέρους του εθνικού νομοθέτη, στην ευχέρεια του οποίου αφήνει και η κυρούμενη Σύμβαση τον ειδικότερο προσδιορισμό των απειλούμενων ποινών (άρθρο 30 παρ. 1, βλ. και Legislative guide for the implementation of the United Nations Convention against Corruption, αρ. 382). Η ιδιαίτερη μνεία ως προς τον στόχο της μεγιστοποίησης της αποτελεσματικότητας των κυρώσεων και της αποτροπής τέλεσης των εγκλημάτων που αφορά η κυρούμενη σύμβαση, γίνεται σε σχέση με τη διακριτική ευχέρεια που τυχόν προβλέπεται σε κράτη μέλη της Σύμβασης κατά την άσκηση της ποινικής δίωξης (άρθρο 30 παρ. 3, βλ. και Legislative guide, αρ. 391-392).

2. Επί του άρθρου δεύτερου παρ. 1

Στην παρ. 1 του άρθρου δεύτερου του υπό ψήφιση Νσχ προτείνεται η τροποποίηση του άρθρου 237 ΠΚ (δωροδοκία δικαστή). Η εν λόγω διάταξη προέβλεπε, στην αρχική της μορφή, πλημμεληματική ποινή για την ενεργητική και παθητική συμπεριφορά, τροποποιήθηκε δε εν συνεχεία δια του ν. 3327/2005 (άρθρο 1 παρ. 7) και προβλέπει πλέον κακουργηματική ποινή. Δια της προτεινόμενης διάταξης το βασικό έγκλημα μετατρέπεται σε πλημμέλημα και εισάγεται διακεκριμένο έγκλημα, αν η αξία των δώρων ή των ωφελημάτων υπερβαίνει το ποσό των 73.000 ευρώ.

Στην παρ. 4 του προτεινόμενου άρθρου 237 ΠΚ προβλέπεται ότι «η πράξη μένει ατιμώρητη αν αυτός με δική του θέληση και πριν εξεταστεί οπωσδήποτε για την πράξη την αναγγείλει στον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών ή σε άλλη αρμόδια αρχή». Εν προκειμένω προτείνεται η εισαγωγή λόγου απαλλαγής από την ποινή που προβλέπεται ήδη στο άρθρο 236 ΠΚ (ενεργητική δωροδοκία). Η προτεινόμενη διάταξη δεν διακρίνει σε ποια πράξη από τις περιγραφόμενες στις παρ. 1, 2, 3 αναφέρεται, και συνεπώς πρέπει να διευκρινισθεί αν αναφέρεται σε όλες τις πράξεις που περιγράφονται στις παρ. 1, 2 και 3 του προτεινόμενου άρθρου 237 ΠΚ. Σημειωτέον ότι ο λόγος απαλλαγής από την ποινή του άρθρου 236 ΠΚ για τον δωροδότη ομοιάζει με τον θεσμό του «μάρτυρα του στέμματος» και στοχεύει στην αποκάλυψη και καταδίκη του συμπράξαντος υπαλλήλου (*Μπιτζιλέκης Ν.*, Υπηρεσιακά Εγκλήματα, Β Έκδοση, σελ. 243). Επειδή το άρθρο 237 ΠΚ εφαρμόζεται και στη δωροδοκία δικαστών άλλων κρατών μελών της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης (άρθρο τρίτο ν. 3560/2007) προτείνεται δε με το υπό ψήφιση Νσχ να εφαρμόζεται και για τους δικαστές άλλου κράτους μέρους της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών (άρθρο τέταρτο του υπό ψήφιση Νσχ), ενδεχομένως θα ήταν νομοτεχνικά αρτιότερο να αντικατασταθούν οι όροι «η πράξη» δια των όρων «η πράξη της παρ. 3».

3. Επί του άρθρου δεύτερου παρ. 3

Δια της παρ. 3 του άρθρου δεύτερου του υπό ψήφιση Νσχ προτείνεται η

τροποποίηση του άρθρου δεύτερου του ν. 2656/1998. Στην παρ. 3 της προτεινόμενης διάταξης ορίζεται ότι τα δοθέντα δώρα ή η αξία τους καθώς επίσης και τα προϊόντα εγκλήματος που προβλέπονται στην προηγούμενη παράγραφο ή η αξία τους, δημεύονται. Οι όροι «προϊόντα εγκλήματος» απαντούν στο άρθρο 76 παρ. 1 ΠΚ περί δήμευσης. Στην έννοια του προϊόντος εγκλήματος δεν περιλαμβάνονται τα ωφελήματα από την αξιόποινη πράξη, διότι αυτά δεν παρήχθησαν, αλλά αποκτήθηκαν από το έγκλημα (*Μαργαρίτης Μ.*, Ποινικός Κώδικας, άρθρο 76 αρ. 5, ΣυστΕρΠοινΚ *Τζαννετής*, άρθρο 76 αρ. 4). Συνεπώς, θα ήταν ενδεχομένως νομοτεχνικά ορθότερο να αντικατασταθούν οι όροι «προϊόντα εγκλήματος» από τους όρους «ωφελήματα από το έγκλημα».

4. Επί του άρθρου δεύτερου παρ. 7 στοιχ. α και β

Δια της παρ. 7 του άρθρου δεύτερου του υπό ψήφιση Νσχ τροποποιείται το άρθρο 4 παρ. 1 του ν. 2225/1994 και εισάγονται νέες αξιόποινες πράξεις για τη διερεύνηση των οποίων επιτρέπεται να διατάσσεται άρση απορρήτου επικοινωνιών. Ειδικότερα, δια των στοιχ. α και β της παρ. 7 προστίθενται στην περ. α της παρ. 1 του άρθρου 4 του ν. 2225/1994 τα εξής άρθρα : 159 παρ.3, 235 περ. β, 236 περ.β, 237 περ. β των παραγράφων 1 και 2, 342 παρ.1 και 2, 348Α παρ.3 ΠΚ. Στην παρ. 1 του άρθρου 4 του ν. 2225/1994 προστίθενται το άρθρο δεύτερο παρ. 1 περ. β του ν. 2656/1998, το άρθρο τρίτο παρ.1 περ. β του Ν. 2803/2000, το άρθρο 2 παρ. 1 περ. α και β του Ν. 2331/1995.

Τα άρθρα 235, 236, 237 ΠΚ, όπως επίσης και το άρθρο δεύτερο παρ. 1 περ. β του ν. 2656/1998 και το άρθρο τρίτο παρ.1 περ. β του Ν. 2803/2000, όπως προτείνεται να τροποποιηθούν δια του άρθρου δεύτερου παρ. 1, 3 και 4 του υπό ψήφιση Νσχ, δεν περιέχουν τις περ. β στις οποίες παραπέμπει η παρ. 7 στοιχ. α και β του προτεινόμενου Νσχ και, συνεπώς, θα ήταν νομοτεχνικά ορθότερο να αντιστοιχούν οι παραπομπές στο κείμενο των άρθρων 235-237 ΠΚ, του άρθρου δεύτερου παρ. 1 περ. β του ν. 2656/1998 και του άρθρου τρίτου παρ.1 περ. β του Ν. 2803/2000, όπως τροποποιούνται δια του παρόντος Νσχ. Περαιτέρω, στο άρθρο 348Α παρ. 3 ΠΚ, όπως αντικαταστάθηκε δια του ν. 3625/2007 (άρθρο δεύτερο παρ. 10), ορίζεται η έννοια του πορνογραφικού υλικού και δεν περιγράφεται αξιόποινη πράξη, για τη διερεύνηση της οποίας μπορεί να διαταχθεί άρση απορρήτου επικοινωνιών. Σημειωτέον ότι το άρθρο έβδομο παρ. 2 του υπό ψήφιση Νσχ προβλέπει δια της παραπομπής στο άρθρο 253 Α ΚΠΔ παρ. 1 περ. γ τη διαταγή άρσης απορρήτου επικοινωνιών για τα εγκλήματα των άρθρων 235, 236, 237 ΠΚ. Πανομοιότυπη ρύθμιση για τα εγκλήματα των άρθρων 235-237 ΠΚ περιέχει και το άρθρο δωδέκατο παρ. 1 του ν. 3560/2007.

5. Επί του άρθρου δεύτερου παρ. 7 στοιχ. γ

Στο στοιχ. γ της παρ. 7 του άρθρου δεύτερου του υπό ψήφιση Νσχ προ-

βλέπεται η συμπλήρωση της τελευταίας φράσης της παρ. 1 του άρθρου 4 του ν. 2225/1994: «καθώς επίσης και για τα εγκλήματα των παρ. 3 και 4 του άρθρου 342 ΠΚ και των παρ. 1 και 2 του άρθρου 348 Α ΠΚ». Επειδή η τελευταία φράση της παρ. 1 του άρθρου 4 του ν. 2225/1994 αναφέρεται στις προπαρασκευαστικές πράξεις της παραχάραξης νομίσματος, ενδεχομένως να δημιουργηθεί ζήτημα εάν εν προκειμένω προβλέπεται η άρση απορρήτου για τις προπαρασκευαστικές πράξεις των εγκλημάτων των παρ. 3 και 4 του άρθρου 342 ΠΚ και των παρ. 1 και 2 του άρθρου 348 Α ΠΚ, οι οποίες δεν τιμωρούνται. Συνεπώς, θα ήταν νομοτεχνικά ορθότερο να προστεθούν οι ανωτέρω διατάξεις στον κατάλογο της παρ. 1 περ. α του άρθρου 4 του ν. 2225/1994.

6. Επί του άρθρου έκτου

Στο άρθρο έκτο του υπό ψήφιση Νοσχ προτείνεται η τροποποίηση του στοιχ. α του ν. 2331/1995 δια της εισαγωγής των εγκλημάτων που προβλέπονται στα άρθρα τέταρτο, πέμπτο και όγδοο του υπό ψήφιση Νοσχ, στον κατάλογο των βασικών εγκλημάτων από τα οποία προέρχεται περιουσία που μπορεί να είναι αντικείμενο νομιμοποίησης εσόδων. Το άρθρο όγδοο του υπό ψήφιση Νοσχ δεν προβλέπει αξιόποινη πράξη, αλλά την επιβολή διοικητικών κυρώσεων σε νομικά πρόσωπα όταν τελέσθηκαν αδικήματα διαφοράς προς όφελός τους. Συνεπώς, θα ήταν νομοτεχνικά ορθότερο να διαγραφούν οι όροι «και όγδοου».

Αθήνα, 19.5.2008

Η Εισηγήτρια
Αθανασία Διονυσοπούλου
Επιστημονική Συνεργάτις

Ο προϊστάμενος του Β΄ Τμήματος
Νομοτεχνικής Επεξεργασίας
Στέφανος Κουτσουμπίνας
Επ. Καθηγητής της Νομικής Σχολής
του Πανεπιστημίου Θράκης

Ο προϊστάμενος της Β΄ Διεύθυνσης
Επιστημονικών Μελετών
Αστέρης Πλιάκος
Αν. Καθηγητής του Οικονομικού
Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
Κώστας Μαυριάς
Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών